

>> Bàscara, plaça de la Constitució. (Foto: CRDI. VALENTÍ FARGNOLI.)

El batec de Bàscara

Text > **PERE BOSCH**, historiador

L'historiador Joaquim Botet i Sisó va deixar escrit que «la situació de Bàscara, en la frontera de tres comptats i a cavall sobre l'antiga carretera de França i sobre el pas del riu Fluvià, ocasionà a sos senyors, els bisbes de Girona, grans disgustos, i a la vila, víctima de quasi totes les invasions de tropes enemigues, perjudicis considerables». Aquest paper estratègic va deixar, com acostuma a succeir, una ferida permanent, sobretot en un país amb un passat tan convuls com el nostre. I la plaça Major, situada a peu del camí ral, n'ha estat un escenari d'excepció.

En trobaríem un munt d'exemples, però el més significatiu es va produir durant la Guerra del Francès, quan el poble es va convertir en plaça de l'exèrcit napoleònic i, durant la retirada, en van destruir la meitat de les cases i bona part del recinte emmurallat. Avui només se'n conserva la porta de Girona, també coneguda com a porta de la Plaça o de la Font. Poques setmanes després, la plaça i el passallís del Fluvià es van convertir en un dels primers

escenaris del retorn de Ferran VII i el final «oficial» de la Guerra del Francès. D'aquell episodi en resta un gravat famós, però la tradició popular també recorda que aquella mateixa nit el rei va hostatjar-se a Can Vidalic, just al costat de l'actual ajuntament; una parada habitual de les diligències. Segons expliquen els més vells, el rei va quedar tan satisfet del tracte rebut que es va oferir a fer de padrí al fill de l'hostaler. Si fem cas al llibre de Carles Rahola sobre l'estada de Ferran VII a Girona, el monarca també havia promès «als generals i als altres personatges que l'acompanyaven que, en arribar al Fluvià, posaria la seva reial signatura a la Constitució del 1812». El rei, però, ni va satisfer l'oferiment a l'hostaler, ni tampoc el compromís amb els liberals. Malgrat tot, segons el periodista gironí es va erigir un monument per deixar constància del pas del Desitjat, un fet del qual no ha quedat cap vestigi.

Dels canvis polítics que va viure Bàscara i el país sencer, ens en deixen testimoni les fotografies de Fargnoli, algunes de les quals ens identifiquen l'espai com la plaça de

>> Foto: MANEL LLADÓ

la Constitució i altres, de la República, el nom que va tenir des del 1931. I encara hauríem d'afegir els d'Alfons XII i del Generalíssim. Segons recorda l'historiador Albert Riera, els més vells de la vila expliquen que al tombant del segle XIX cap al XX, quan el país vivia en una situació permanent de guerra civil, les autoritats municipals van idear un sistema peculiar que permetia girar el rètol i adaptar el nom de la plaça a les afinitats ideològiques dels seus ocupants. L'invent, que estava situat a la paret de Can Malloles, va deixar de funcionar el 1875, quan un comandant va fixar-hi el nom d'Alfons XII; una denominació, altrament, que tampoc s'hi mantindria durant tota la Restauració.

Des de fa anys, la plaça Major ha perdut aquell paper com a lloc de pas. Però el poble segueix castigat per la seva ubicació, en aquest cas per l'encotillament i la pressió de les infraestructures. La plaça, però, es manté com un reducte amable, acollidor. Asseguts a la terrassa d'un bar, resulta fàcil aïllar-se del món i entretenir-se comparant la fotografia que va fer Valentí Fagnoli fa cent anys i la que ha fet Manel Lladó fa escassament uns dies. La pla-

ça conserva la fesomia gairebé inalterable, més enllà de l'arranjament de les façanes, actualment arremolinades, i d'un empedrat discret. Quan es ressegueixen les cases com si es tractés d'un *tràveling* cinematogràfic, hom no deixa de sentir el pas aclaparador del temps.

D'esquerra a dreta de la imatge destaca el Casal Ferrer; un edifici que ha passat d'antiga seu de la notaria a ajuntament. Just abans del portal, trobem Can Vidalic, amb una façana de pedra caironada i dos finestrals triforats amb llinda d'arquets trilobulats de factura gòtica. La porta del porxo apareix, en la imatge actual, amb l'arc rebaixat i el lllindar ampliat, una llastimosa operació que es va dur a terme en els anys cinquanta per permetre el pas dels camions. A partir del portal i en direcció a migdia ens apareixen Can Micaló i Can Pujals i Cal Carnisser, edificis que mantenen les voltes originals. La plaça és, avui dia, un mar de vida en el qual aflueixen els principals carrers del poble i en el qual se celebra la Fira dels Tortells, el mercat dels diumenges, el pessebre vivent o les ballades de sardanes. És, en definitiva, l'espai idoni per sentir com batega el cor del poble.